

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Øieblikket Nr. 6

Citation: Kierkegaard, Søren: "Øieblikket Nr. 6", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 13*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2009 , s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-oi6-txt-shoot-id9c3bcb78-0cd3-4c80-9353-add86e38ccb7.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 13

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Afstands-Maal;

og

herved igjen om den egentlige Vanskelighed jeg har at kæmpe med.

Min kjære Læser! For at gjøre Dig opmærksom betræffende, hvor vi, christeligt, ere; for at Du kan faae en Leilighed til at maale Afstanden fra det nye Testamentes og den oprindelige Christendom: lad mig til den Ende benytte tvende Mænd, der hver for sig men paa forskjellig Maade ansees for Repræsentanter for sand Christendom, og som ere almindelig bekjendte.

Tag først Biskop *Mynster*; han gjaldt jo i saa godt som hele Befolkningens Forestilling for at være sand christelig Alvor og Viisdom.

Dog forholdt det sig saaledes med Biskop Mynster: hans hele Alvor naaede ikke længere end til den Tanke: paa en, menneskelig, tilladelig og redelig, eller vel ogsaa, paa en, menneskelig, hæderlig Maade at komme lykkelig og vel gennem dette Liv.

Men denne Livsbetragtning er aldeles ikke det nye Testamentes Christendom, ikke den oprindelige Christendoms Livsbetragtning. Den oprindelige Christendom forholder sig saaledes stridende til denne Verden, at dens Betragtning er: ikke at ville lykkelig og vel slippe igennem denne Verden, men just at passe paa, for ramme Alvor at støde sammen med denne Verden, at man, efter saaledes at have kæmpet og lidt, maatte kunne bestaae i Dommen, hvor Dommeren (hvem man ifølge det nye Testamente kun kan elske ved at hade denne Verden og sit eget Liv i denne Verden) vil dømme, om man har fuldkommet hans Villie.

Der er altsaa en Verdens, en Himmels Forskjel mellem den Mynsterske Livsbetragtning (der egentligen er epicuræisk, Livsnydelsens og Livslystens, tilhørende denne Verden) og den christelige, der er Lidelsernes, Dødens Begeistring, tilhørende den anden Verden; ja der er en saadan Forskjel mellem disse tvende Livsbetragtninger, at den sidste maatte (naar der skulde gjøres Alvor med den, og den ikke høist foredrages en sjelden Gang i en stille Time) forekomme Biskop Mynster som en Art Galskab.

Maal nu, og Du skal see, det Du under Navnet Mynster er vant til at betegne som christelig Alvor og Viisdom, er, christeligt maalt: Lunkenhed, Indifferentisme. Thi saaledes maatte jo den Forskjel betegnes, Forskjellen mellem: at ville stride paa Liv og Død med denne Verden, for ingen Priis at ville have Venskab med denne Verden (det, christeligt, Fordrede) og at ville see at slippe lykkelig og vel gennem denne Verden, høist stridende en Smule, naar dette kunde bidrage til, at man slipper lykkelig og vel gennem denne Verden.

Tag saa Pastor *Grundtvig*. G. ansees jo for »en Slags Apostel«, repræsenterende Begeistring, Troes-Mod, som kæmper for en Overbeviisning.

Lad os nu see nøiere efter. Det Høieste han har kæmpet for, er, for at faae Lov til, selv og med dem, som ville slutte sig til ham, at udtrykke, hvad han forstaaer ved Christendom. Derfor vilde han have Aaget bort, som Statskirken lagde paa ham; det oprørte ham, at man ved Politie-Magt vilde forhindre ham i, religieust, at have sin Frihed.

Godt. Men hvis da G. for sig og Sine havde opnaaet hvad han vilde, var det altsaa hans Tanke, at lade hele det uhyre Sandsebedrag bestaae, at Staten udgiver sig for at være christelig, at Folket indbilder sig at være Christne, kort, at der hver evige Dag forskyldes en Fornærmelse, en Majestæts-Forbrydelse mod Gud ved at man har forfalsket hvad Christendom er. At kæmpe i Retning heraf er vistnok aldrig faldet G. ind. Nei, Frihed for sig og hvo der maatte være enig med ham, Frihed til at udtrykke hvad han og de med ham forstaaer ved Christendom, det er det Høieste han har villet – og saa vilde han forholde sig roligt, beroliget i dette Liv, tilhøre sin Familie, og forresten leve som De, der dog væsentligen have hjemme i denne Verden, og maaskee kalde sin Rolighed Tolerance mod de Andre, de andre – Christne.

Tænk nu paa den Lidenskab, der var i den oprindelige Christendom, og uden hvilken den da aldrig var kommet ind i Verden; forelæg en af hine Skikkelser det Spørgsmaal: tør en Christen paa den Maade berolige sig? »Afskyeligt« vilde han svare »rædsomt; en Christen skulde, naar han blot kunde faae Lov til selv at leve

som han vilde, roligt tie til, at Gud hver Dag forhaanes ved at man millionviis falsk udgiver sig for at være Christen, dyrker ham ved at holde ham for Nar; han skulde tie dertil, og ikke øieblikkeligt – Gud til Ære – vove sig lidende ind blandt disse Millioner, glad lidende for Læren!« Thi lad os ikke glemme, medens Christendommen vistnok i een Forstand er den toleranteste af alle Religioner, forsaavidt den meest af alle afskyer at bruge sandelig Magt, er den i en anden Forstand den intoleranteste af alle Religioner, forsaavidt dens sande Bekjendere ingen Grændse kjende i Henseende til at ville selv lidende tvinge Andre, tvinge dem ved at lide deres Mishandling og Forfølgelse.

Maalt med dette Maal sees let, at G. egentligen aldrig kan siges at have kæmpet for Christendom, han har egentligen kun kæmpet for noget Jordisk, borgerlig Frihed for sig og Tilhængere; og han har aldrig kæmpet med christelig Lidenskab. Nei i Sammenligning med den oprindelige Christendoms Lidenskab er G.s Begeistring: Lunkenhed, Indifferentisme.

Det baade med Hensyn til Mynster og Grundtvig Skuffende er, at de ved at leve i en Tid, som aldeles ingen Anelse har om den oprindelige Christendom, sammenlignelsesviis have naaet at gjælde respektive for Alvor og Viisdom, og for Begeistring og Troes-Mod.

Men forholder dette sig nu saaledes, at i en given Tid de tvende meest fremtrædende Repræsentanter for Christendom, hvilke gjælde for Alvor og Viisdom, Begeistring og Troes-Mod, maalte med den oprindelige Christendoms Maal maae siges at være: Lunkenhed, Indifferentisme: saa faaer man derved en Forestilling om hele Tiden og om den Vanskelighed, jeg egentligen har at kæmpe med.

Vanskeligheden ligger i, at hele Tiden er sjunken i den dybeste Indifferentisme, slet ingen Religion har, ikke engang er i Tilstand af Religion.

Det vildledende er, at de kalde sig Christne, og at man ikke er opmærksom paa, hvad Indifferentisme egentligen er, eller paa just den fordærligste Form af Indifferentisme.

Ved Indifferentisme tænker man egentligen kun paa det, slet ingen Religion at have. Men dette: afgjort, besluttet, bestemt ingen Religion at have, er allerede et noget Lidenskabeligt, og saaledes ikke den farligste Art af Indifferentisme. Den forekommer derfor ogsaa sjeldnere.

Nei, den farligste Art Indifferentisme og den ganske almindelige er: at have en bestemt Religion; men denne Religion er udvandet og forkluddret til noget reent Pjank, saa man derfor kan have den Religion paa en aldeles lidenskabsløs Maade. Det er den allerfarligste Art Indifferentisme; thi just ved at have dette Jux under Navn af Religion er man, saa mener man, sikkert mod, utilgængelig for enhver Sigtelse i Retning af, at man ingen Religion har.

Al Religion forholder sig til Lidenskab, til at have Lidenskab. Det vil derfor, især i Forstands Tider, være Tilfældet med enhver Religion, at den kun har meget faa sande Tilhængere. Derimod lever der i Tusindviis, som tage saadan Lidt af den Religion, udvande og forkluddre det, og derpaa lidenskabsløst (∴ irreligieust ∴ indifferentistisk) have – den Religion ∴ ved at have den Religion ere de, fuldkommen indifferentistiske, sikrede mod den Sigtelse, ingen Religion at have.

Heri ligger den Vanskelighed jeg har at kæmpe med, en Vanskelighed som det at pæle et Skib af Grund, naar Jordbunden rundt omkring er Hængesæk, saa hver Pæl der nedrammes giver sig og svigter.

Det jeg har for mig er Indifferentisme, den dybeste, den fordærligste og farligste Art Indifferentisme. Det er et Samfund, om hvilket en Apostel vilde sige: »Christne, De Christne! de have jo slet ingen Religion, ere ikke engang i Tilstand af at have Religion!« Et Samfund, om hvilket Sokrates vilde sige: »de ere ikke Mennesker, men umenneskeliggjorte til eller ved at være Publikum.«

Alle ere de: Publikum. Dette Menneskelige, om en Mening i og for sig er sand, beskjeftiger Ingen; det der beskjeftiger er: hvor Mange har denne Mening. Aha! Thi Tallet afgjør, om en Mening har sandelig Magt; og det er dette der beskjeftiger heelt igjennem: den Enkelte i Folket – ja, der er ingen Enkelte, hver Enkelt er Publikum.

Saa bliver det tilsidst en Slags Lyst, svarende til den Lyst det maa have været at være Tilskuer ved Dyrerfægtningerne, det bliver en Slags Lyst, i Egenskab af Publikum at være Vidne til denne Kamp: et enkelt Menneske, som kun har Aands-Magt og for ingen Priis vil have nogen anden, kæmpende, for den Religion som er Offrelsens Religion, mod dette gigantiske Corpus 1000 næringsdrivende Præster, som betakke sig for Aand, men hjerteligt takke Regjeringen for Gage, Titel, Ridderkors, Menigheden for – Offeret.

Og fordi Tilstanden i det Hele er denne, den dybeste Indifferentisme, er det saa igjen gjort den Enkelte, som er en lille Smule fremmeligere, kun altfor let, at blive sig selv vigtig som var han den Alvorlige, en Karakter o. D. – Et ungt Menneske; han harmes over den almindelige Lunkenhed og Ligegyldighed, han, som er begejstret, vil ogsaa udtrykke sin Begeistring, han vover – anonymt at yttre den. Velmenende som han vistnok er, og hvad der jo er glædeligt, undgaaer det ham dog maaskee, at dette er noget svagt, og han

lader sig maaskee bedaare af, at det sammenlignelsesviis med det Almindelige er som var det Noget. – En Borgermand; det er en alvorlig Mand, han oprøres ved den Lunkenhed og Ligegyldighed som Mange vise, der helst slet Intet høre om Religionen. Han derimod han læser; skaffer sig strax hvad der udkommer; taler om det, ivrer – i Dagligstuen: og det undgaaer ham maaskee, at den Alvor dog, christeligt, ikke just egentligen er Alvor, at den kun er det ved at sammenligne den med hvad man aldrig burde bruge til Sammenligning, hvis man vil fremad; thi Stræben bliver kun mulig ved Sammenligning med det der ligger foran, det Fremmeligere.

»Ja, o Gud, dersom Du ikke var Almagten, der almægtigt kunde tvinge, og dersom Du ikke var Kjerligheden, der uimodstaaeligt kan røre! Men Din Kjerlighed bevæger mig, Tanken om at turde elske Dig begeistrer mig til, glad og taknemlig, at tage mod Vilkaaret, at være en Offret, offret paa en Slægt« o. s. v. cfr. »Dette skal siges«.